

TA'LIM MUASSASALARIDA SOG'LOM PSIXOLOGIK IQLIMNI SHAKLLANTIRISHDA OILA PSIXOLOGIYASINING O'RNI

Rahimova Gulxayo Alisherovna

Toshkent amaliy fanlar universiteti

“Psixologiya” kafedrasi o'qituvchisi

Tursunova Maftunabonu Baxtiyorjon qizi

TAFU pedagogika va psixologiya

yo'nalishi 4-kurs 09-guruh talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada ta'lim muassasalarida sog'lom psixologik iqlimni yaratish muammosi va unda oila psixologiyasining tutgan o'rni tahlil qilinadi. O'quvchi shaxsining shakllanishida oila muhitining ahamiyati, pedagog va ota-onalar hamkorligining zarurligi yoritilgan. Shuningdek, sog'lom psixologik muhitni shakllantirish yo'llari ko'rsatib berilgan.

Kalit so'zlar: sog'lom psixologik iqlim, oila psixologiyasi, ta'lim muassasasi, o'quvchi shaxsi, pedagogik hamkorlik, ijtimoiy muhit

ФОРМИРОВАНИЕ ЗДОРОВОГО ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО КЛИМАТА В ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЯХ И РОЛЬ СЕМЕЙНОЙ ПСИХОЛОГИИ

Рахимова Гулхаё Алишеровна

Ташкентского университета прикладных наук

Преподаватель кафедры «Психология»

Турсунова Мафтунабону Бахтиёржон кизи

Студентка 4 курса, 09 группы направления

«Педагогика и психология» ТАФУ

Аннотация: В данной статье рассматривается проблема создания здорового психологического климата в образовательных учреждениях и роль семейной психологии в этом процессе. Освещается значение семейной среды в формировании личности учащегося, а также необходимость сотрудничества между педагогами и родителями. Предлагаются пути формирования благоприятного психологического климата.

Ключевые слова: здоровый психологический климат, семейная психология, образовательное учреждение, личность учащегося, педагогическое сотрудничество, социальная среда

THE ROLE OF FAMILY PSYCHOLOGY IN CREATING A HEALTHY PSYCHOLOGICAL CLIMATE IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Rakhimova Gulkhayo Alisherovna
Teacher of the Department of “Psychology”
Tashkent University of Applied Sciences
Tursunova Maftunabonu Bakhtiyorjon qizi
4th-year student, Group 09, Pedagogy
and Psychology program, TUAS

Annotation: This article examines the issue of creating a healthy psychological climate in educational institutions and the role of family psychology in this process. It highlights the importance of family environment in shaping students’ personalities and emphasizes the need for cooperation between teachers and parents. Ways to establish a positive psychological climate are also discussed.

Keywords: healthy psychological climate, family psychology, educational institution, student personality, pedagogical cooperation, social environment

Bugungi kunda ta’lim tizimida nafaqat bilim berish, balki har tomonlama rivojlangan, ruhiy jihatdan sog‘lom shaxsni tarbiyalash muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Ta’lim muassasalarida sog‘lom psixologik iqlimni yaratish bu jarayonning ajralmas qismi bo‘lib, o‘quvchilarning bilim olish samaradorligi, ijtimoiy moslashuvi va shaxsiy rivojiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi.

Shu nuqtai nazardan, oila psixologiyasi alohida ahamiyat kasb etadi. Chunki bola ilk psixologik tajribani aynan oilada oladi va bu uning keyingi hayotiga kuchli ta’sir qiladi.

Sog‘lom psixologik iqlim ta’lim muassasasining samarali faoliyat yuritishida muhim omillardan biri hisoblanadi. Bu tushuncha nafaqat o‘qituvchi va o‘quvchi o‘rtasidagi munosabatlarni, balki butun ta’lim jarayonidagi umumiy muhitni ham qamrab oladi. Sog‘lom psixologik iqlim mavjud bo‘lgan muassasada o‘quvchilar o‘zlarini xavfsiz, qadrlangan va qo‘llab-quvvatlangan holda his qiladilar. Bu esa ularning bilim olishga bo‘lgan qiziqishini oshiradi, ijodiy fikrlashini rivojlantiradi va shaxsiy faolligini kuchaytiradi.

Bunday muhitda o‘quvchi o‘z fikrini erkin bayon qila oladi, savollar berishdan qo‘rqmaydi va xatolar orqali o‘rganish imkoniyatiga ega bo‘ladi. O‘qituvchi esa nafaqat bilim beruvchi, balki yo‘naltiruvchi, motivator va psixologik qo‘llab-quvvatlovchi rolini ham bajaradi. Shu sababli pedagoglarning kommunikativ kompetensiyasi, empatiya qobiliyati va adolatli munosabati sog‘lom iqlimni shakllantirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Oila psixologiyasi esa bolaning shaxs sifatida shakllanishida eng muhim bosqichlardan biridir. Oila – bu bolaning birinchi ijtimoiy muhitidir va undagi munosabatlar keyingi hayot faoliyatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Oiladagi mehr-oqibat, hurmat va qo'llab-quvvatlash bolaning emotsional barqarorligini ta'minlaydi. Bunday muhitda ulg'aygan bola o'ziga ishonchli, mustaqil fikrlaydigan va ijtimoiy faol shaxs sifatida shakllanadi.

Shuningdek, oilada shakllangan muloqot madaniyati bola uchun ta'lim muassasasida o'zaro munosabatlarni to'g'ri yo'lga qo'yishda asos bo'lib xizmat qiladi. Agar ota-onalar bolani tinglashni, uning fikriga hurmat bilan qarashni o'rgatsa, bola ham jamoadagi boshqa a'zolarga nisbatan shu tarzda munosabatda bo'ladi. Bu esa sinfda sog'lom psixologik muhitni mustahkamlaydi.

Aksincha, oiladagi nizolar, befarqlik, doimiy tanqid yoki haddan tashqari nazorat bolaning ruhiy holatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Bunday bolalarda o'ziga ishonchsizlik, qo'rquv, tortinchoqlik yoki agressiv xatti-harakatlar kuzatilishi mumkin. Natijada ular ta'lim jarayonida passiv bo'lib qoladi yoki ijtimoiy moslashuvda qiyinchiliklarga duch keladi.

Shu nuqtai nazardan, ta'lim muassasasi va oila o'rtasidagi hamkorlik nihoyatda muhimdir. Pedagoglar va ota-onalar o'rtasidagi doimiy muloqot bolaning rivojlanishini to'g'ri yo'naltirish imkonini beradi. Ota-onalar yig'ilishlarini zamonaviy va interaktiv shaklda tashkil etish, psixologik treninglar va seminarlar o'tkazish orqali ota-onalarning pedagogik va psixologik savodxonligini oshirish mumkin.

Individual suhbatlar esa har bir o'quvchining muammolarini chuqurroq o'rganish imkonini beradi. Bu orqali o'qituvchi va ota-ona bolaning qiziqishlari, qiyinchiliklari va ehtiyojlarini aniqlab, unga mos yondashuvni tanlashi mumkin. O'quvchining rivojlanishini birgalikda nazorat qilish esa uning muvaffaqiyatini ta'minlovchi muhim omil hisoblanadi.

Ta'lim muassasasida sog'lom psixologik iqlimni shakllantirish uchun bir qator samarali metodlardan foydalanish zarur. Avvalo, demokratik boshqaruv uslubini qo'llash muhim ahamiyatga ega. Bu uslub o'quvchilarning fikrini inobatga olish, ularni qaror qabul qilish jarayoniga jalb etish va o'z fikrini erkin ifoda etishga imkon yaratishni nazarda tutadi.

Har bir o'quvchiga individual yondashuv ham muhim omillardan biridir. Har bir bola o'ziga xos qobiliyat, qiziqish va ehtiyojlarga ega bo'lgani sababli, o'qituvchi bu xususiyatlarni hisobga olgan holda ta'lim jarayonini tashkil etishi kerak. Bu esa o'quvchilarning o'z salohiyatini to'liq namoyon etishiga yordam beradi.

Rag'batlantirish tizimini rivojlantirish ham ijobiy natija beradi. O'quvchilarning kichik yutuqlarini ham e'tirof etish, ularni maqtov va mukofotlar bilan qo'llab-quvvatlash motivatsiyani oshiradi. Shu bilan birga, konfliktlarni konstruktiv hal qilish

ko'nikmalarini shakllantirish ham zarur. Bu o'quvchilarga muammolarni tinch yo'l bilan hal qilishni o'rgatadi.

Psixologik xizmat faoliyatini kuchaytirish esa ta'lim muassasasida sog'lom iqlimni ta'minlashning muhim shartlaridan biridir. Maktab psixologi o'quvchilarning ruhiy holatini monitoring qilib boradi, zarur hollarda maslahat va yordam ko'rsatadi, profilaktik ishlar olib boradi.

Xulosa qilib aytganda, sog'lom psixologik iqlimni yaratish kompleks yondashuvni talab etadi. Bu jarayonda oila, ta'lim muassasasi va jamiyatning hamkorligi muhim o'rin tutadi. Faqatgina o'zaro hamjihatlik va tizimli ishlar orqali barkamol, sog'lom va ijtimoiy faol shaxsni tarbiyalash mumkin.

Ta'lim muassasalarida sog'lom psixologik iqlimni yaratish ko'p omilli jarayon bo'lib, unda oila psixologiyasi muhim rol o'ynaydi. Bola shaxsining barkamol rivoji uchun oila va ta'lim muassasasi o'rtasidagi uzviy hamkorlik zarur. Faqatgina o'zaro tushunish, hurmat va qo'llab-quvvatlash asosida sog'lom muhitni shakllantirish mumkin. Bu esa kelajak avlodning ma'naviy va intellektual salohiyatini oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Karimov I.A. **Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch.** – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
2. Mirziyoyev Sh.M. **Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz.** – Toshkent: O'zbekiston, 2016.
3. G'oziyev E.G'. **Umumiy psixologiya.** – Toshkent: O'qituvchi, 2010.
4. Davletshin M.G. **Pedagogik psixologiya.** – Toshkent: O'qituvchi, 2008.
5. To'xtaboyev N. **Oila psixologiyasi.** – Toshkent: Fan, 2012.
6. Nishonova Z.T. **Shaxs psixologiyasi.** – Toshkent: Nizomiy nomidagi TDPU, 2015.
7. Sattorov T.S. **Pedagogik mahorat asoslari.** – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.
8. Xoliqov A.A. **Ta'limda innovatsion texnologiyalar.** – Toshkent: Tafakkur, 2020.
9. Abdurahmonov Q.X. **Ta'lim menejmenti.** – Toshkent: Iqtisodiyot, 2017.
10. Internet manbalari:
 - www.ziyonet.uz
 - www.edu.uz
 - www.lex.uz